

La literatura d'Olga Xirinacs

TERESA COSTA-GRAMUNT 27-02-2015 10:49 Lectures 117

EL BLOG DE TERESA COSTA-GRAMUNT

<http://www.eixdiari.cat/opinio/el-blog-de-teresa-costa-gramunt>

Acaba de publicar-se *La literatura d'Olga Xirinacs. Poesia, narrativa, dietaris* (Diputació de Tarragona / Publicacions de l'Abadia de Montserrat). En la introducció del llibre, que integra diversos estudis sobre l'obra caleidoscòpica i multipremiada d'Olga Xirinacs (Tarragona, 1936), diu, amb encert, el seu coordinador Magí Sunyer, professor de la Universitat Rovira i Virgili: *La posteritat sempre és incerta, les previsions serveixen de poc i, en qualsevol cas, la nostra posteritat ens és aliena. La universitat, que no participa de les urgències del mercat editorial ni d'agents literaris, pot imprimir un altre ritme a allò de què s'ocupa, un ritme contrapuntat a la premsa, a la urgència, a la precipitació, fonamentat en l'estudi reposat, la reflexió, el rigor.*

Certament és desitjable ritme pausat i cura intel·lectual per adquirir perspectiva respecte d'allò observat, en aquest cas una obra literària, una trajectòria creativa. Quant a la funció de la crítica en general, en el seu excel·lent treball sobre l'obra poètica d'Olga Xirinacs, el professor de la Universitat Autònoma de Barcelona, Pere Ballart, recull en benefici de la tasca crítica aquesta afirmació de l'escriptora tarragonina: *La funció de la crítica responsable és veure on trepitja, de mesurar tot allò que existeix, i assenyalar-li el lloc, amb el respecte que mereix tota obra elaborada a consciència. No és fàcil.*

No, no és fàcil. I posats a meditar sobre l'assumpte, encara podríem anar més enllà en exigència i responsabilitat: la crítica no només s'hauria d'exercir al marge d'interessos editorials i de mercat, sinó que l'exercici crític s'hauria d'abstreure de fòbies personals, vels ideològics, etc., que tant de mal poden fer en la valoració d'una obra.

A través de la lectura dels estudis que componen *La literatura d'Olga Xirinacs* es pot apreciar, en efecte, un treball acadèmic ben fet i que, com cal, aspira a situar l'escriptora fora del vaivé de l'actual bombolla literària (es referia a aquest fenomen que fa escriure el panorama literari, Laura Freixas en un article publicat a *La Vanguardia* el passat 12 de febrer de 2015). Aquests treballs acadèmics entorn de l'obra d'Olga Xirinacs atorguen a l'autora un lloc indiscutible en l'edifici de la literatura catalana. Un lloc d'acord amb la vàlua d'una obra creativa que es desplega en diversos àmbits: poesia, narrativa (Olga Xirinacs és una excel·lent escriptora de contes), novel·la, dietarisme, literatura de viatges i literatura per a infants i joves.

Quant al contingut de *La literatura d'Olga Xirinacs* hi ha l'esmentat estudi de Pere Ballart sobre la seva poesia; l'estudi de Eugeni Perea Simón sobre la importància del paisatge en la seva obra poètica; l'estudi de Llorenç Soldevila sobre el dietarisme i la literatura de viatges d'Olga Xirinacs; un altre estudi sobre el dietarisme de l'autora a càrrec d'Anna Esteve; M. Carme Bernal estudia la seva faceta d'escriptora per a infants i joves; Margarida Aritzeta pota magistralment en els llibres més gòtics de l'autora tarragonina, que no són pocs. I, encara, hi ha la lectura personal de Joan Maria Pujals del llibre *Al meu cap una llosa*, la novel·la que va guanyar el Premi Sant Jordi de 1984, i la lectura també personal que sobre el mateix llibre en fa el doctor en psiquiatria Xavier Allué.

Aquests treballs, llegits a ritme lent, tal com han estat pensats, escrits i documentats, inviten a la relectura de l'obra d'Olga Xirinacs. Ja ho havia advertit Magí Sunyer, quan afirma en el seu text d'introducció: *[Olga Xirinacs] és una escriptora d'avui que reclama lectors d'avui.*

Així és. Olga Xirinacs, més enllà del doll d'imaginació que li ha permès de prodigar-se en una llarga seqüència d'obres, i més enllà de la seva mestria en l'ofici d'escriure, així com el gust per l'experimentació, és una autora que ha tocat temes delicats i de fondària metafísica. Un d'ells és el suïcidi. I ho ha fet amb intel·ligència, comprensió, elegància.

Per aquest motiu em sembla que no és una casualitat que els dos treballs realitzats per persones fora de l'àmbit universitari, però amb ampli bagatge humanístic: el de l'exconseller Joan Maria Pujals i el dels psiquiatra Xavier Allué, vulguin ser un toc d'atenció respecte de la premiada novel·la *Al meu cap una llosa*, el personatge central de la qual és l'escriptora britànica Virginia Woolf. Com tothom sap, enmig dels dies tràgics de la Segona Guerra Mundial, dies en els quals es podia respirar un temps de fi del món, o almenys d'aquell món, aquesta gran escriptora, considerada una de les figures literàries més sobresortints del segle XX, es va anegar en les aigües del riu Ouse.

Tampoc no sembla casualitat, ans al contrari, que Olga Xirinacs volgués recrear via literatura la figura d'una dona que, i són paraules de la Woolf, 'preferia la papallona al tabac, l'artista al reformador.' Tota una declaració de principis estètics i morals en l'escriptura d'una novel·la que per la seva complexitat tant a nivell humà com literari, ha de ser considerada sense cap mena de dubte un clàssic.

Com a lectora de *Al meu cap una llosa*, destacaria ingredients tan importants en el relat com els sentiments d'estupefacció, sofriment i desemparança causats per les guerres en la gent, la reflexió sobre el fet d'escriure i la seva utilitat en el present i en l'esdevenidor, la posició de la dona (i, sobretot, de la dona escriptora) en la societat del segle XX, la força de la paraula per dir l'indicible...

Al meu cap una llosa és un fruit saborós d'una escriptora, Olga Xirinacs, que té una visió del món i ha elaborat una filosofia pròpia. Amb un altre ingredient: l'autora sempre va a l'encalç de la bellesa. I ja se sap que la bellesa no es dona gratuïtament més que en la naturalesa. En l'àmbit de l'art la bellesa s'ha de crear i s'ha de treballar a fons per aconseguir-la. És un gran motor d'acció creativa aspirar a aquesta bellesa incandescent, com fa Olga Xirinacs, i això es palesa en les seves obres, tan plenes de fulguracions.